

Onderwerp

Het gebruik van toestemming als grondslag om persoonsgegevens te verwerken

Memo**Datum**

18 april 2024

Van

[redacted] (JZ)

[redacted] (JZ)

Inleiding

De Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) heeft zich in het verleden altijd negatief uitgelaten over het gebruik van toestemming als grondslag om persoonsgegevens te verwerken door bestuursorganen vanwege de afhankelijkheidsrelatie tussen de burger en het bestuursorgaan. De recent gepubliceerde handreiking van de AP biedt echter mogelijkheden voor UWV om persoonsgegevens van burgers in een kwetsbare positie te verwerken en te verstrekken aan andere organisaties door gebruik te maken van toestemming als grondslag. Het doel van deze verstrekking is dat deze burgers hulp kunnen krijgen van deze organisatie(s).

In afwachting van de handreiking van de AP heeft Juridische Zaken in 2022 een notitie opgesteld over de mogelijkheden om toestemming te gebruiken als grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens. De recent gepubliceerde handreiking van de AP is in lijn met deze eerder geschreven notitie. Op basis van de handreiking van de AP en de notitie uit 2022 willen wij met deze notitie een definitieve beleidslijn vaststellen.

Juridisch kader

Vanuit de AVG wordt elke verwerking van persoonsgegevens door een organisatie gezien als een inbreuk op de privacy van de persoon waarover de persoonsgegevens gaan. Daarom mag een organisatie enkel persoonsgegevens verwerken als de AVG het verwerken van de gegevens toestaat. De AVG kent zes limitatieve redenen – ook wel grondslagen genoemd – op basis waarvan een organisatie persoonsgegevens mag verwerken. Voor de uitvoeringspraktijk van UWV is één grondslag verreweg het belangrijkste. Dit is de grondslag die het toestaat om persoonsgegevens te verwerken voor zover dit noodzakelijk is voor de goede uitvoering van een wettelijke taak die aan UWV is opgedragen ofwel een taak van algemeen belang.

Als er geen wettelijke taak is voor de verwerking van persoonsgegevens kan UWV, onder voorwaarden, gebruik maken van de AVG-grondslag 'toestemming'. Om toestemming rechtsgeldig te verkrijgen moet dit altijd vrijelijk, specifiek, geïnformeerd en ondubbelzinnig door de burger worden gegeven. De afhankelijkheidsrelatie tussen UWV en burger, maakt het lastig om toestemming daadwerkelijk vrij te verkrijgen. Hieronder wordt ingegaan op de voorwaarden waaronder het gebruik van toestemming als grondslag door UWV wel mogelijk is.

Voorwaarden voor gebruik van toestemming als grondslag

Uit de handreiking van de AP volgt dat UWV, onder voorwaarden, persoonsgegevens van burgers in een kwetsbare positie kan verwerken en aan een (hulpverlenende) organisatie kan verstrekken, zodat zij hulp kunnen ontvangen van deze organisatie. Hieronder geven we de voorwaarden weer waar in onze optiek en in lijn met de richtlijn van de AP aan voldaan moet worden voor het gebruik van toestemming als grondslag om persoonsgegevens te verwerken en te verstrekken aan een andere organisatie.

- Het is aannemelijk dat de burger doorgaans niet goed zelf contact zal (kunnen) leggen met de juiste (hulpverlenende) organisatie;
- UWV vraagt toestemming aan de burger tijdens persoonlijk (mondeling of schriftelijk) contact;
- De toestemming moet schriftelijk worden vastgelegd;
- De UWV medewerker legt uit dat het de burger vrij staat toestemming te geven om zijn of haar persoonsgegevens te verstrekken aan een andere organisatie. Indien de burger geen toestemming geeft, heeft dit geen gevolgen voor de dienstverlening van UWV (indien hier nog sprake van is);
- De UWV medewerker legt goed uit hoe de gegevens worden gedeeld met een andere organisatie, voor welk doel dit gebeurt en om welke gegevens het gaat.
- De UWV medewerker legt uit dat de burger zijn toestemming op elk moment kan intrekken;
- UWV mag niet aandringen op het geven van toestemming en biedt burger een passende bedenktijd;

- Er worden alleen persoonsgegevens voor een specifieke hulpvraag verstrekt aan een specifieke (hulpverlenende) organisatie;
- Er worden niet meer persoonsgegevens verstrekt dan noodzakelijk.
- De voorgenomen verwerking van persoonsgegevens is juridisch gezien niet noodzakelijk voor een wettelijke taak die aan UWV is opgedragen;
- De verwerking waarvoor toestemming wordt gevraagd, is in het belang van de burger. De verwerking mag niet (ook) in het belang van UWV zijn. De behartiging van dat belang is niet als taak aan UWV opgedragen;
- De toestemming wordt niet gevraagd in een grootschalig of volledig geautomatiseerd proces. De reden hiervoor is dat grootschaligheid en snelheid in de praktijk ten koste kunnen gaan van vrijelijk gegeven toestemming.

Indien aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan, kan UWV op basis van de grondslag toestemming persoonsgegevens van de burger verwerken en verstrekken aan een andere organisatie. De organisatie kan daarna, op eigen initiatief, contact opnemen met de burger. Er dient altijd een afweging gemaakt te worden welke persoonsgegevens noodzakelijk zijn om te verstrekken. Om aan de hulpvraag van de burger te kunnen voldoen zullen dat in de regel enkel de contactgegevens van de burger zijn. Het is niet mogelijk om een geheel dossier te verstrekken aan een andere organisatie.

Voorbeeld

Een UWV medewerker signaleert dat een cliënt wellicht baat kan hebben bij hulp van de voedselbank, cliënt is echter niet zelf in staat om contact op te nemen met de voedselbank. De UWV medewerker kan, met inachtneming van de kaders uit de beleidsnotitie, toestemming vragen aan de cliënt en zijn of haar contactgegevens verstrekken aan de voedselbank.

Toestemming in de UWV-praktijk

Verstrekking van persoonsgegevens aan de gemeente bij pilot Gorinchem

In het kader van de integrale klantreis 'Ik heb van jongs af aan een handicap' loopt er bij de gemeente Gorinchem een pilot waarbij gebruik wordt gemaakt van toestemming als grondslag. Hierbij worden burgers die een afwijzing hebben ontvangen op hun Wajong aanvraag, doorverwezen naar de gemeente. Omdat er geen uitkeringsrelatie (meer) bestaat tussen UWV en burger, heeft UWV geen grondslag om de gegevens te verwerken en te verstrekken aan een andere organisatie. In deze pilot wordt er daarom vooraf schriftelijke toestemming gevraagd aan de burger, om zijn of haar contactgegevens te verstrekken aan de gemeente. De gemeente neemt daarna zelf contact op met de burger, om te kijken of zij iets voor de burger kunnen betekenen. Dit is een goed voorbeeld waarbij UWV, met behulp van de grondslag toestemming, gegevens kan verstrekken aan een andere organisatie.

Re-integratiedienstverlening aan IVA en DGA uitkeringsgerechtigden

In 2023 werd er via een AMvB, op basis van de wet SUWI, een experiment opgezet dat re-integratiedienstverlening en inzet van alle instrumenten voor IVA/DGA uitkeringsgerechtigden mogelijk maakt. Voorafgaand aan de inwerkingtreding van de AMvB werd in het najaar van 2022 door de minister besloten tijdelijk te gedogen dat UWV financiële middelen inzet in verband met arbeidsondersteuning om bepaalde activerende dienstverlening op verzoek van IVA/DGA-uitkeringsgerechtigden aan te bieden. UWV had in deze gedoogperiode echter geen wettelijke taak om dergelijke dienstverlening aan deze doelgroep aan te bieden en daarmee ook geen wettelijke grondslag om persoonsgegevens te verwerken in het kader van die dienstverlening. Er is toen besloten om voor die gedoogperiode gebruik te maken van toestemming als grondslag om persoonsgegevens te verwerken. Dit is een goed voorbeeld waarbij UWV, in het kader van dienstverlening, gebruik maakt van toestemming als grondslag om persoonsgegevens te verwerken.

Het vastleggen van toestemming

Het is van belang dat de burger schriftelijke toestemming geeft aan de UWV medewerker vóór het verstrekken van specifieke persoonsgegevens aan een specifieke organisatie. De schriftelijke toestemming moet goed worden gearchiveerd, dit is onderdeel van de verantwoordingsplicht van UWV. De burger moet op elk moment zijn of haar toestemming kunnen intrekken, UWV dient dit onverwijld door te geven aan de organisatie waaraan UWV de persoonsgegevens heeft verstrekt. Voor advies en voorbeelden over hoe toestemming schriftelijk vastgelegd kan worden, kan contact opgenomen worden met de privacy juristen van JZ.

Huidige wettelijke mogelijkheden voor UWV

Schakelfunctie wet SUWI

Op grond van artikel 73 lid 11 Wet SUWI (ook wel schakelfunctie genoemd) heeft UWV een wettelijke grondslag gekregen om kwetsbare burgers met multi-problematiek door te verwijzen en daarbij binnen de kaders van de wet persoonsgegevens te verwerken. De schakelfunctie houdt in dat UWV personen uit een kwetsbare doelgroep, zoals burgers met een Wajong- of WIA-uitkering met arbeidsvermogen en andere uitkeringsgerechtigden met vergelijkbare problematiek, kan doorverwijzen naar de juiste hulpverleningsinstanties. Enkel de bij wet bepaalde contactgegevens van de burger mogen doorgegeven worden aan de hulpverlenende instantie. Hierdoor kunnen deze instanties de burger zelf actief benaderen. De schakelfunctie maakt het mogelijk om contactgegevens te verstrekken aan een beperkt aantal organisaties, namelijk enkel instanties die onder de WMO 2015 in opdracht van gemeenten diensten uitvoeren of met wie gemeenten samenwerken om klanten te ondersteunen bij hun zelfredzaamheid op verschillende leefgebieden. Deze beleidsnotitie maakt het mogelijk om aan elke (hulpverlenende) organisatie persoonsgegevens te verstrekken op basis van de grondslag toestemming.

Wetsvoorstel proactieve dienstverlening

Het beoogde doel van het wetsvoorstel proactieve dienstverlening is om een taak te creëren voor UWV om proactief te zijn in dienstverlening. Hierdoor kan UWV onderzoeken wie er mogelijk in aanmerking komt voor een uitkering of voorziening, burgers persoonlijk informeren over relevante uitkeringen en voorzieningen of het faciliteren van het doen van een aanvraag voor een uitkering of voorziening. Na de wetwijziging is expliciet geregeld dat UWV, SVB en gemeenten voor proactieve dienstverlening de beschikbare persoonsgegevens, bijvoorbeeld over inkomen of de leefsituatie, mogen hergebruiken en onderling aan elkaar mogen verstrekken.

Indien er een beroep gedaan kan worden op de schakelfunctie uit de wet SUWI of in de toekomst op het wetsvoorstel proactieve dienstverlening, moet hier de voorkeur aan worden gegeven. In die gevallen is er namelijk sprake van een door de wetgever gecreëerde wettelijke grondslag voor het verwerken en verstrekken van persoonsgegevens. Het gebruik van toestemming voor het verwerken en verstrekken van persoonsgegevens aan een organisatie dient enkel gebruikt te worden in die situaties waarin de wet niet voorziet in een grondslag.

Geheimhoudingsplicht artikel 74 Wet SUWI

UWV heeft naast de AVG-grondslag om gegevens te mogen verstrekken tevens te maken met art 74 Wet SUWI. Op grond van dit artikel hebben UWV-medewerkers een geheimhoudingsplicht. Er mogen alleen persoonsgegevens aan derde partijen worden verstrekt voor zover dat noodzakelijk is ter uitvoering van de Wet SUWI of is toegestaan of voorgeschreven op basis van de Wet SUWI. Bij het verstrekken van persoonsgegevens aan andere organisaties op basis van de grondslag toestemming, is UWV voor het verstrekken van deze persoonsgegevens aangewezen op het verkrijgen van schriftelijke toestemming.

Door de schriftelijke toestemming die wordt gevraagd aan de burger wanneer er persoonsgegevens worden verwerkt en verstrekt op basis van de grondslag toestemming, wordt hiermee ook de schriftelijke toestemming op basis van artikel 74 Wet SUWI gevraagd. Hierdoor wordt de geheimhoudingsplicht doorbroken en kunnen de persoonsgegevens worden verwerkt en verstrekt aan een derde.

Tot slot

We zijn blij te constateren dat de AP de lijn van onze notitie uit 2022 heeft bevestigd. We stellen voor deze lijn voort te zetten. Indien er een beroep gedaan kan worden op de schakelfunctie op grond van Wet SUWI of in de toekomst op het wetsvoorstel proactieve dienstverlening, dan dient hier echter altijd de voorkeur aan te worden gegeven.

In de praktijk hebben zich al situaties voorgedaan waar een ruimer gebruik van toestemming wenselijk werd geacht dan in deze notitie mogelijk wordt gemaakt. Deze casussen zijn voorgelegd aan de Raad van Bestuur, zodat er een risico-afweging gemaakt kan worden waarna de Raad van Bestuur een besluit heeft genomen om al dan niet af te wijken van de voorwaarden. Wij stellen voor deze lijn te blijven volgen, hierdoor ontstaat er ruimte om te kunnen afwijken van de gestelde voorwaarden uit deze notitie en de handreiking van de AP. Op deze manier kan er in de behoefte uit de praktijk worden voorzien, waarbij er een goede risico afweging gemaakt kan worden door de Raad van Bestuur.